

Маријана М. Продановић
Универзитет Сингидунум
Факултет за туристички
и хотелијерски менаџмент
Београд

УДК 811.111'366.581
81'243(497.11)
Стручни рад
Примљен: 2. април 2016.
Прихваћен: 23. мај 2016.

СЛОЖЕНО УСВАЈАЊЕ ПРОСТОГ САДАШЊЕГ ВРЕМЕНА ЕНГЛЕСКОГ ЈЕЗИКА

Апстракт: Предмет овог рада представља процес учења и усвајања, те правилне употребе садашњег простог времена енглеског језика од стране изворних говорника српског (босанског / хрватског) језика. Како је наведена граматичка целина једна од оних које се представљају још на раним стадијумима учења енглеског језика, а којој се у напреднијим стадијумима посвећује мало или недовољно пажње, с обзиром на то да се њено познавање тада подразумева, циљ овог рада је да утврди постојање потребе за непрестаним осветљавањем феномена садашњег простог времена енглеског језика, те свих његових особености, без обзира на то о којем се стадијуму познавања енглеског језика ради. На корпусу сачињеном од писаног језичког материјала, извршена је анализа грешака приликом употребе садашњег простог времена од стране *ученика* језика напредног стадијума. Добијени резултати су нам недвосмислено указали на то да овој граматичкој целини треба посветити посебну пажњу, али и осветлили неке од њених карактеристика, те пружили појашњења у вези са потенцијалним разлозима који доводе до грешака у употреби овог глаголског времена.

Кључне речи: садашње просто време, енглески језик, усвајање, изворни говорници српског (босанског / хрватског) језика, анализа грешака.

1. УВОД

1.1. Процес језичког усвајања

Не постоји, наиме, прецизна дефиниција о томе како се језик усваја (Мичел и Мајлз 2004: 2), без обзира на то да ли под овим подразумевамо усвајање првог, односно матерњег језика или другог, односно страног језика. Оно што је, пак, сигурно јесте да, приликом усвајања страног језика, постоји *трансфер* из првог језика, тј. његов директни утицај (Ваиника и Јанг-Шолтен 1996; Спејда и Лајтбаун 1999; Лајтбаун и Спејда 2013), јер је својствено

јединки да сваки наредни језик који учи / усваја *a priori* поистовећује са постулатима који важе у оном језику који већ познаје (Шварц и Шпраузе 1996). Овде ваља напоменути да се у литератури могу пронаћи термини који формално указују и, заправо, јесу именоватељи различитих ентитета; наиме, *учење* страног језика и *усвајање* страног / другог језика (Ван Патен и Бенати 2010), но нагласили бисмо да ћемо, за потребе овог рада, користити оба термина у сродном контексту, а да ће наш примарни циљ бити фокус на процес, како учења, тако усвајања, а који се одвија у учионици, односно тамо где средина ван учионице није она у којој се говори предметни језик.

Усвајање језика зависи од различитих инхерентних особености индивидуе која језик усваја – особености као што су склоност ка језику (*language aptitude*, ДеКејзер и Кет 2011; Робинзон 2001, итд.), потом стил учења, стратегије које се примењују приликом учења, мотивација (како *унућрашња* тако и *сиољашња*), добијене инструкције и / или начин на које су те инструкције изложене (Норис и Ортега 2002), друштвено-културолошка позадина из које долазе они који језик уче / усвајају, итд. Као додаток наведеном, старосна доб је један од параметара који умногоме утиче на процес језичког усвајања, али се у литератури, пак, различито перципира, те често изазива опречне ставове. У вези са тим, осврнућемо се на важан појам тзв. *критичној* *периода* за усвајање језика, који датира још из 1967. године, када је исти подразумевао период који се односи на усвајање првог, тј. матерњег језика (Ленеберг 1967, према: Мијер 2004: 1). Становиште је заговорника теорије критичног периода да је пубертет граница око које се финализира процес усвајања језика, али најпре у смислу фонолошких особености (Ленеберг 1967, према: Мијер 2004: 1–4).

Као последица наведеног постоје, наиме, ставови на основу којих се и потенцијал за усвајање страног језика мења у зависности од старосне доби. С једне стране имамо тврдњу која заговара почетак процеса учења страног језика током раног узраста (*the younger the better*), док се на супротној страни налази она према којој је усвајање страног језика у каснијој доби боље, односно продуктивније (*the older the better* [Синглтон и Рајан 2004: 61–84]). И поред тога што још увек није са сигурношћу утврђено да ли је за учење, те усвајање језика подесније бити у млађем или старијем животном добу (о чему ће примењена лингвистика и методика наставе још много, верујемо, рећи и у будућности), сматрамо да је за дуготрајније ефекте учења, односно усвајање језика, пожељније започети у ранијим узрастима, као и то да одабир метода уз чију ће се употребу споменути почетак реализовати представља параметар од немерљиве важности.

Из последњих деценија прошлог века такође датира и диференцијација појмова *Input* и *Intake*, где је први сав језички *материјал* којем су ученици¹ изложени, а други онај који су разумели, усвојили, те је као такав, потоње, у

¹ Прим. аут.: Под термином *ученик* у овом раду подразумевамо оног који учи / усваја језик.

употреби (*Output*) као део њихове језичке способности (Кордер 1967). Када је у питању феномен *Input*-а, ВанПатен, међу општим принципима, наводи и онај принцип према којем је значење оно које се усваја пре форме (*Primacy of Meaning Principle*, ВанПатен према: Бенати и Фи 2008: 2, 17). Истовремено, дошло се до закључка да је од велике важности фреквентност употребе одређених појмова, а у оквирима наведеног језичког материјала којем су ученици језика изложени (*Input*). Наиме, оне обрасце којима су чешће изложени, ученици ће лакше усвојити на правилан начин (ВанПатен и Бенати 2010: 29, 31).

1.2 Временски оквир садашњости у енглеском и српском језику

Формалне особености (*formal features*²) неког језика, под којима подразумевамо морфолошки и синтаксички ниво, теже је, сматрамо, пренети на ученике страног језика (па и матерњег језика, уосталом) од нпр. особености које потичу из домена лексике. Међу формалним особеностима језика се, аналогно наведеном, налазе и глаголска времена, те њихова интерпретација и перцепција.

Диференцијација која се односи на садашње просто (*simple*) и садашње трајно (*continuous*) време у енглеском језику јесте честа³, те је контрастрирање ова два времена од важности, и то почевши од раних стадијума учења наведеног језика. Дошло се до закључка да се лакше усваја наставак који указује на дуративност, односно, у овој димензији, на садашње трајно време (*-ing*) од наставка који указује на садашње просто време у трећем лицу једнине (*-s / -es*). Објашњење овакве ситуације предлаже ВанПатен, који сматра да је наставак *-ing* садржалац семантичке вредности, али и јединствен показатељ једне особености, а то је дуративност, док, с друге стране, наставак *-s / -es* не носи семантичку вредност *sui generis* (ВанПатен према: Бенати и Фи 2008: 12–13), те га је теже разликовати од нпр. истог наставка употребљеног за исказивање множине или, пак, истог наставка када указује на припадање (Елис према: Бенати и Фи 2008: 91).

Сматра се, такође, да се усвајање енглеског језика од стране оних говорника којима он није матерњи, а када су у питању временски глаголски облици, реализује према следећем распореду:

- наставак *-ing*, као показатељ трајања се усваја први;
- наставак *-ed*, као показатељ облика правилних глагола (*regular verbs*) у простом прошлом времену се усваја на следећем нивоу;
- потом долази до усвајања облика неправилних глагола (*irregular verbs*) у простом прошлом времену;

²Синтагма према: ВанПатен и Бенати 2010: 36.

³Прим. аут.: У овом раду се нећемо освртати на усвајање аспекта, као посебне категорије.

- напоследку, долази до усвајања наставка *-s / es*, који је употребљен да означи треће лице једнине у садашњем простом времену (Ван-Патен и Бенати 2010: 61).

Садашње просто време се, како у српском (босанском и хрватском⁴), тако и у енглеском језику, учи на раном узрасту. Наиме, када је у питању формално учење ове граматичке целине у матерњем језику, у питању је узраст око пубертета, а и када је у питању учење енглеског језика као страног, те садашњег простог времена у тим оквирима, узраст у којем се дешава изложеност овом феномену је сличан. Иако се ова граматичка јединица чини једноставном, процес њеног усвајања заправо је изазов.

Према заједничком (референтном) европском оквиру за живе језике⁵, домен првобитног перципирања садашњег простог времена у енглеском језику се класификује у тзв. ниво А1 (*A1 level*), с тим што морамо да напоменемо да опсег овог глаголског времена на овом нивоу није широк (односи се најпре на базичне конструкције). На свим каснијим нивоима учења језика, а овде мислимо на учење садашњег простог времена у савременом енглеском језику, овај се процес само проширује, усложњава, но његова база остаје управо она која је постављена приликом савладавања ниова А1. И не само то, како пролази време учења страног језика, овој граматичкој јединици се посвећује све мања пажња, јер иста би, сматра се, требало да представља утемељено, подразумевано знање.

Морфолошка структура садашњег простог времена, с једне стране у српском (босанском и хрватском) језику и, са друге стране, у енглеском језику је слична. Наиме, као и у српском (босанском и хрватском) језику, тако и у енглеском језику, за грађење овог времена је неопходна суфиксација, и то на следећи начин:

СБХ језик⁶

Једнина: 1. *радим*
2. *радиш*
3. *ради*∅

Множина: 1. *радимо*
2. *радиће*
3. *раде (-jy, -y, -e)*

Енглески језик

Једнина: 1. *I work*∅
2. *You work*∅
3. *He / She / It works (-es)*

Множина: 1. *We work*∅
2. *You work*∅
3. *They work*∅

⁴Прим. аут.: Српском језику смо, на овом месту, додали и босански и хрватски језик, с обзиром на то да су учесници истраживања спроведеног за потребе овог рада житељи Босне и Херцеговине, у којој се говоре три наведена језика.

⁵*The Common European Reference for Languages*, према: http://www.coe.int/t/dg4/linguistic/cadre1_en.asp

⁶Прим. аут.: Овде смо консултовали граматичке приручнике за основну школу, како бисмо илустровали на који начин се предметне граматичке конструкције представљају на том узрасту (за енглески језик: Танасијевић 2013; за српски језик: Кликовац 2011; Клајн 2005).

Видимо да је процес суфиксације, када је ово глаголско време у питању, једноставнији на примеру енглеског језика, имајући у виду чињеницу да се додаје само један суфикс, *-s / -es*, и то само у случају трећег лица једнине, док сва остала лица имају истоветан облик. Когнитивни апарат особе која учи / усваја енглески језик као страни, приликом репродуковања садашњег простог времена, најпре мора да препозна постојање трећег лица (садржаног) у самом агенсу, те исто препознавање повеже са правилом о додавању предметног наставка (*-s / -es*), заправо – поистовети једну од особености субјекта са једном од особености предиката (Пиенеман према: Мистовска-Вјертелак и Повлак 2012: 46). С друге стране, у српском (босанском / хрватском) језику, наставци на основи глагола су различити за сва лица, што ове облике чини тежим за меморизацију, а потом и усвајање.

Када је у питању грађење упитних, односно одричних облика, ситуација је, пак, другачија. Наиме, енглески језик уводи инверзију, где је неопходан помоћни (у овом случају) глагол *do*, који је, поново у свим лицима, сем у трећем лицу једнине, где га замењује *does*, непромењеног облика. Међутим, у случајевима када *does* постане део конструкција садашњег простог времена, ту више нема места за наставак *-s / -es* у трећем лицу једнине (што представља једну од посебних потешкоћа код оних који уче енглески језик као страни, о чему ће бити више говора даље у раду). Српски (босански / хрватски) језик, међутим, и у упитном облику задржава све наставке који функционишу у потврђним облицима, а којима сада претходи нешто што бисмо, на овом месту, назвали *формулаичним* (упитним) изразом *да ли* (којег чине везник *да* и упитна речца *ли*).

Слично се примећује и на примеру одричних / негативних реченица. Док је у енглеском језику, поред наведених помоћних глагола (који више нису у инверзном облику), додата негативна речна *not*, где се опет прати правило према којем наставак *-s / -es*, у трећем лицу једнине, нестаје у комбинацији са помоћним глаголом *does*, у српском (босанском / хрватском) језику ситуација је мање сложена. Штавише, не само да више не постоји потреба за споменутом конструкцијом *да ли*, који је истоветна у свим лицима једнине и множине, него сада долази до употребе само негативне речце *не* испред глагола, у оним облицима који су карактеристични за ово глаголско време.

С тим у вези, поставља се питање колико је, у неким случајевима, онима који уче језик, лакше научити правило или изузетак од тог правила, јер, уколико се осврнемо на чињеницу која се односи на број наставака у српском (босанском / хрватском) језику, односно само један наставак у енглеском језику, зар не би требало да буде једноставније усвојити изузетак (од правила да је облик исти за сва лица, сем за треће лице једнине) у енглеском језику, него правило (према којем свако лице има глагол са другачијим наставаком) у српском језику, без обзира на то што први од наведених језика јесте страни, а други онај који је матерњи.

Имајући у виду чињеницу да се грешке, а приликом употребе садашњег простог времена, поткрадају и онима који су достигли напредније нивое познавања енглеског језика (нпр. Б1, Б2, па и Ц1 у неким случајевима), циљ овог рада јесте да осветли неке од особености садашњег простог времена енглеског језика, а које представљају највећу потешкоћу приликом учења и усвајања, као и да укаже на свеprisутну потребу за континуираном пажњом коју би овој граматичкој јединици требало посветити; отуда су циљеви овог рада да, на писаном корпусном материјалу, који представља језички израз *ученика* енглеског језика напреднијег нивоа, утврди:

- учесталост грешака приликом употребе садашњег простог времена у енглеском језику,
- природу грешака,
- прототипичне грешке,
- могуће разлоге који су, у датом контексту, довели до начињених грешака.

Осврћући се на напред наведено, ово истраживање је започето са хипотезом да се, и поред чињенице о његовом раном учењу, тј. изложености приликом процеса учења енглеског језика као страног, садашње време тешко и касно усваја, те да грешке, настале приликом употребе овог времена, нису ретке чак ни када су у питању напредни стадијуми учења језика.

2. МЕТОДОЛОГИЈА ИСТРАЖИВАЊА

2.1. Корпус и методе истраживања

Корпус, на којем је засновано ово истраживање, састоји се од 50 есеја студената треће године Филолошког факултета (одсек Англистика)⁷, чија је *историја* учења енглеског језика дугачка – у просеку, око 11–15 година. У тренутку писања есеја, студенти нису обраћали пажњу (бар не активно / свесно) на правилну употребу садашњег простог времена, имајући у виду то да је циљ есеја био да тестира њихове способности из домена аргументације и организације самог есеја. Узећемо, пак, у обзир и чињеницу да су, ако не сви, онда, верујемо, већина студената, по завршетку писања есеја, исти поново читали, односно проверавали његову тачност (опет, сматрамо, са већом пажњом усмереном ка валоризацији сопственог учинка по питању задатка есеја, односно аргументације и организације), где су неке од грешака, па и када

⁷Прим. аут.: Аутор је у разговору са неколико колега, такође предавача енглеског језика, добио потврду ове информације, јер су се и они изјаснили да је управо редослед *he / she / it* (*он / она / оно*) онај за који се сами одлучују.

је у питању садашње просто време, могли исправити, те ове податке нећемо поистовећивати са природним говором, односно оним грешкама до којих би можда дошло у њиховом усменом обраћању.

Када је у питању само препознавање глаголских времена, прилози, као и прилошке фразе и изрази (одредбе), умногоме помажу овај процес, те се неретко користе као помоћни елементи приликом тестирања глаголских времена. То се показало на примеру многих језика, па тако и у транс-културној студији коју је спровела Мусумеџијева (1989), која је наведено посматрала на примеру италијанског, шпанског и француског језика. С обзиром на то да, како смо управо навели, задатак који су студенти реализовали није за циљ имао тестирање употребе глаголских времена *per se*, те да су временске одреднице (као уосталом и сав остали језички материјал) студенти сами употребљавали, сматрали смо њихов израз лишеним притиска у вези са одабиром прецизних форми глаголских облика.

У процесу анализе података, у сваком од посматраних есеја означавали смо глаголски облик за садашње просто време у енглеском језику, било да је он исправно или погрешно написан. Истовремено смо посматрали и субјекат који претходи предикату, исказаном уз употребу садашњег простог времена, како бисмо дошли до закључка под којим околностима настају најучесталије грешке када су питању субјекатско-предикатски односи.

3. АНАЛИЗА ПОДАТАКА И ДИСКУСИЈА

Започевши ово истраживање, са циљем да укажемо на важност често занемариваног граматичког елемента – садашњег простог времена у енглеском језику, а ослањајући се на претходно искуство у раду са студентима (које је заправо и иницирало ово истраживање), очекивали смо неке од грешака на које смо наишли, али смо истовремено и расветлили многе од потенцијалних разлога њиховог појављивања.

Наиме, на примеру 50 анализираних текстуалних целина, пронашли смо укупно 43 места на којима садашње просто време није употребљено на правилан начин. Ипак, у наведеном броју нетачних места, облици грешака су различити, односно потенцијални разлози који доводе до грешке су подложни различитим нивоима тумачења. Стога ћемо (зарад транспарентније и свеобухватније слике) грешке посматрати као целину са деловима који им претходе (у функцији субјекта), те их, као такве, екстраховати из групе од 43 појављивања. Категорије које су се издвојиле као проминентне су следеће:

- Употреба са именицом која гради суплетивну или неправилну множину (односно множину насталу од друге основе / без видљивог наставка) довела је до 13 грешака, од чега

- Десет грешака уз именицу *people* (љуги), нпр:
 - 1) *Many people dies of cancer...*
Многи људи умире од рака...
 - 2) *The people does not need plastic surgeries...*
Људима не треба пластичне операције...
- Две грешке уз именицу *children* (деца), нпр:
 - 3) *Children has good influence...*
Деца има добар утицај...
- Једна грешка уз именицу *women* (жене), нпр:
 - 4) *Women want's to look attractive...*
Жене жели да изгледају привлачно...

Грешке које се јављају уз именице чији се облик за множину у енглеском језику не завршава наставком *-s / -es*, донекле су, премда често на ранијим стадијумима учења енглеског језика, очекиване, јер представљају изузетак од правила по којем се такви облици именица перципирају као треће лице једнине, односно захтевају наставак *-s / -es* у садашњем простом времену. Оно што бисмо на овом месту, такође, нагласили јесте то да смо, баш како је и наведено у трећем примеру, на неколико места наишли на писање наставак *-s / -es* са апострофом, што, ни у којем случају, не представља једну од карактеристика садашњег простог времена, али нам говори о томе да овај наставак студенти, очигледно, мешају са истим наставком који се употребљава за исказивање посесивности / припадности, односно приликом грађења облика именице у генитиву, а када је предметни наставак реализован управо уз претходно наведен апостроф (нпр. *John's house* [Џонова кућа]).

Међутим, као опозит наведеноме, наишли смо и на грешке које илуструју погрешну

- употребу са именицом чији је облик за множину недвосмислен, односно именицу са видљивим суфиксом *-s / -es*, у четири наврата, нпр.:

- 5) *Sisters who lives...*
Сестре које живи...
- 6) *Social networks has banners...*
Друштвене мреже има рекламе...

На овом месту не можемо рећи да се ради о проблематици усвајања изузетка од правила, као што је то био случај у претходним примерима, имајући у виду чињеницу да се овде ради о једном од примарних правила, а када је у питању употреба садашњег простог времена, те бисмо овакве грешке са слободом могли окарактерисати као фосилизоване / окамењене (*fossilization / fossilized*, Мичел, Мајлз и Марсден 2013: 15) обрасце, које студенти (на овом

стадијуму учења) више и не перципирају као грешке, јер су се до те мере навикли на њихову такву употребу.

У два представљена сегмента анализе можемо да видимо грешке које се односе на позиционирање множине у контекст једнине, али и обратна ситуација није била ретка. Наиме, чак у 10 случајева смо наишли на грешку која се десила при нетачној

- употреби облика садашњег простог времена уз именицу у једнини, нпр:

7) *Person start smoking...*

Особа почну пушити...

8) *Every student want...*

Сваки студент желе...

Учесталост оваквих грешака је, по нашем мишљењу, донекле оправдана, уколико у обзир узмемо чињеницу да се, почевши од првих, па свих потоњих представљања, садашње просто време у енглеском језику, односно његов облик за треће лице једнине, везује за личне заменице *he / she / it* (*он / она / оно*). Као последица тога, когнитивни апарат онога ко формира / учи садашње просто време најпре треба да препозна да је предметна именица замењива личном заменицом / -цама *he / she / it* (*он / она / оно*), како би употребио правилан облик глагола, што ову радњу, свакако, усложњава.

Сличан процес наступа и када је у питању препознавање броја и лица комплекснијег субјекатског *енџинџејџа* (што смо имали прилику да видимо у примерима 6 и 8), а исто је уочено (у два појављивања) и приликом

- употребе глаголске именице (са комлементима) у субјекатској функцији, нпр:

9) *Eating junk food on a daliy basis cause...*

Конзумирање брзе хране на дневној основи изазову...

Грешку овог типа не бисмо нужно ни морали да назовемо грешком, но би иста чак могла да се дефинише и као *омашка*⁸, обзиром да постоји један опсежан језички материјал пре самог глагола, те постоји велика вероватноћа да се сам граматички број до момента реализације глагола изгуби, односно стави у други план (или се, пак, због саме своје дужине, целокупан израз перципира као множина).

Проблем препознавања лица смо, такође у два наврата, учили и приликом

- употребе уз показне заменице *this / that* (*ово / њо*), које су биле у функцији субјекта, нпр:

⁸Више о диференцијацији два наведена појма (*error&mistake* у енглеском језику) код: Кордер 1967; Крашен 1982; Џејмс 2013.

10) *That affect our surrounding...*

То утичу на наше окружење...

Показне заменице *this / that (ово / њо)* представљају се на раном стадијуму учења енглеског језика као страног, но нагласак се, када су исте у питању, најпре ставља на диференцијацију *this (ово)* и *that (њо)*, односно на диференцијацију указивања на појмове који су ближе од оних који су удаљени у односу на посматрача (реализатора говорне поруке). У тој сфери долази и до неретких грешака у употреби облика за једнину *this / that (ово / њо)*, са њиховим множинским еквивалентима *these / those (ови / њи)* (овај став износимо као последицу сопственог искуства у раду са онима који уче енглески језик). Чини се, потом, да, када се наведене заменице, било у једнини било у множини, ставе у контекст субјекта после којег следи глагол у садашњем простом времену, долази до недоумице поводом лица и броја које носе у својој подлози.

Грешке које су се показале као веома продуктивне, у оквиру корпуса на којем смо засновали ово истраживање, а које смо, због њихове природе, оставили као последње у делу анализе, јесу грешке које су се јавиле уз:

- употребу глагола у садашњем простом времену након личних заменица *he / she / it (он / она / оно)* у функцији субјекта реченице, а којих је било чак 12 – од тога:

- Десет грешака које су настале након личне заменице *she (она)* као субјекта реченице, нпр:

11) *She have 2 daughters...*

Она имају две кћерке...

12) *She have rights...*

Она имају њрава...

13) *She take care of her children...*

Она воде рачуна о својој деци...

Илустровали смо ову употребу кроз већи број примера како бисмо указали на различиту природу грешака које се јављају у оваквим случајевима. Наиме, из наведеног можемо да видимо да се ради о погрешном облику глагола чија форма би се могла окарактерисати као неправилна (ради се о глаголу *have [имају]*, који у трећем лицу једнине има облик *has [има]*, а не *have*, пуким додавањем наставка *-s*); међутим, имајући у виду чињеницу да се овде у функцији субјекта нашла лична заменица за треће лице једнине у женском роду, грешка овог типа није оправдана, с обзиром на то да употреба заменице умногоме олакшава когнитивни процес препознавања потребе за наставком, тј. обликом за треће лице једнине.

- Две грешке које су се десиле након личне заменице *he (он)* као субјекта реченице, нпр:

14) *He become a slave of his choice...*

Он њоштану роб свој избора...

Можемо да видимо да се грешке у употреби садашњег простог времена уз личну заменицу *she* (она) и личну заменицу *he* (он) у функцији субјекта по бројности знатно разликују (напомињемо да сама тематика есеја није изискивала учесталију употребу једног рода у односу на други). Оваква ситуација нас је најпре изненадила, с обзиром на то (како смо већ раније и нагласили) да се учење садашњег простог времена у енглеском језику од раних стадијума првенствено везује за употребу личних заменица *he / she / it* (он / она / оно). Потом смо дошли до потенцијалног разлога који се налази у подлози настанка оваквих грешака. Наиме, увидом у граматике, не само оне које су намењене раним стадијумима учења, но и оне чија су циљна група напреднији нивои познавања енглеског језика, према неписаном правилу, а приликом дефинисања трећег лица једнине, личне заменице наводе се управо следећим редоследом: *he* (он), *she* (она), па потом *it* (оно). Из сопственог искуства можемо да потврдимо да, и приликом предавачког процеса, а који се односи на граматичку целину садашњег простог времена, користимо управо овакав редослед при навођењу заменица које припадају трећем лицу једнине (*he / she / it* [он / она / оно])⁹. Имајући то у виду, онда не чуди учесталост грешака које се јављају приликом употребе облика глагола након личне заменице *she* (она), с обзиром на то да за треће лице једнине, па и за облике глагола које ово лице изискује, ученици везују личну заменицу *he* (он), као прву коју чују (а потом и запамте) приликом процеса учења ове граматичке целине. Ово бисмо могли да повежемо и са једним од начела језичког материјала којем су ученици изложени (*Input*), према којем ученици као субјекат реченице увек перципирају прву заменицу / именицу коју виде (ВанПатен, према: Бенати и Фи 2008: 3, 21). Аналошки посматрано, уколико је *he* (он) прва заменица коју чују, а у вези са повезивањем трећег лица и потребе за наставком *-s / -es* у глаголском облику, оправдан је мањи број грешака које праве приликом њеног појављивања.

4. ЗАКЉУЧАК

Након спроведеног истраживања, односно након детаљног увида у корпусни материјал, можемо да закључимо да, иако често перципирана и представљана као мало захтевна граматичка јединица, садашње просто време енглеског језика представља један двосмеран изазов – онај који је постављен не само пред оне који енглески језик уче и усвајају, но и пред предаваче истог.

⁹Прим. аут.: Аутор је у разговору са неколико колега, такође предавача енглеског језика, добио потврду ове информације, јер су се и они изјаснили да је управо редослед *he / she / it* (он / она / оно) онај за који се сами одлучују.

И поред тога што су учесници нашег истраживања особе које припадају напредном нивоу, а када је у питању познавање енглеског језика, са прилично дугачком историјом учења наведеног језика, као и поред чињенице да се садашње просто време учи од самих почетака овладавања енглеским језиком, и даље се јављају грешке приликом употребе овог глаголског времена, што је потврдило полазну претпоставку нашег истраживања. Наиме, по спроведеној анализи података, можемо да кажемо да су грешке у употреби предметне граматичке јединице типолошке, тј. да се у највећем броју случајева дешавају на местима која би се могла назвати очекиваним. Овакву ситуацију, имајући у виду њену природу, можемо да припишемо процесу (језичке) фосилизације, односно процесу који је довео до тога да ученици енглеског језика овакве грешке више не препознају као грешке.

Такође, нагласили бисмо и чињеницу да највећи број грешака настаје на местима где је, осим потребе за реализацијом садашњег простог (глаголског) времена, неопходно и препознавање још неке граматичке јединице, а потом и одговарајућег правила за комбиновање двеју граматичких целина када се нађу у непосредном контакту. Оно што је овде, пак, посебно интересантно јесте то да се у великом броју случајева дешава непрепознавање области које се, такође, усвајају на раним стадијумима учења енглеског језика (нпр. именице које граде неправилну множину). Овај резултат нам је показао, премда то није представљало предмет овог рада, да би и другим областима, које се често сматрају једноставним и усвојеним, баш као и садашњем простом времену, требало приступати са посебном пажњом, чак и на напреднијим стадијумима познавања језика.

Конечно, како смо утврдили да садашње просто време ни на напредним нивоима познавања енглеског језика не представља област за коју би се могло рећи да је у потпуности савладана од стране ученика језика, можемо да закључимо да је неопходно да наведеној јединици свесну пажњу посвећују како предавачи тако и они који уче језик, али да је исто тако (што ће представљати један од наших циљева у будућим истраживањима) потребно анализирати и постојеће стратегије уз помоћ којих се ово глаголско време представља ученицима енглеског језика, као и утврдити да ли би, и на који начин, примена неких нових стратегија, допринела побољшању процеса његовог усвајања.

ЛИТЕРАТУРА

Бенати, Фи (2008): Alessandro Benati, James Fee, *Grammar Acquisition and Processing Instructions*, Bristol: Multilingual Matters.

Ваиника, Јанг-Шолтен (1996): Anne Vainikka, Martha Young-Scholten, Gradual development of L2 phrase structure, *Second Language Research*, 12, 7–39.

ВанПатен, Бенати (2010): Bill VanPatten, Alessandro Benati, *Key Terms in 2nd Language Acquisition*, NY: Continuum.

ДеКејзер, Кет (2011): Robert DeKeyser, Joel Koeth, Cognitive aptitudes for second language learning. In E. Hinkel (Ed.), *Handbook of research in second language teaching and learning*, London: Routledge, 395–406.

Клајн (2005): Ivan Klajn, *Gramatika srpskog jezika*, Beograd: Zavod za Udžbenike i nastavna sredstva.

Кликовац (2011): Duška Klikovac, *Gramatika srpskog jezika za osnovnu školu*, Beograd: Kreativni centar.

Кордер (1967): Stephen, Pit Corder, The Significance of Learners' Errors, *International Review of Applied Linguistics*, 5, 161–170.

Крашен (1982): Stephen Krashen, *Principles and Practice in Second Language Acquisition*, Oxford: Pergamon.

Лажтбаун, Спејда (2013): Patsy Lightbown, Nina Spada, *How languages are learned*, Fourth Edition, Oxford: Oxford University Press.

Мијер (2004): Allison Moyer, *Age, Accent & Experience in 2nd Language Acquisition*, Clvedon: Multilingual Matters.

Мистовска-Вјертелак, Повлак (2012): Anna Mystowska-Wiertelak, Mirosław Pawlak, *Production-Oriented and Production-Based Grammar Teaching in the Foreign Language Classroom*, Berlin: Springer.

Мичел, Мајлз, Марсден (2013): Rosamund Mitchell, Florence Myles, Emma Mersden, *Second Language Learning Theories*, London: Routledge.

Мичел, Мајлз (2004): Rosamund Mitchell, Florence Myles, *Second Language Learning Theories*, London: Routledge.

Мусумечи (1989): Diane Musumeci, *The ability of second language learners to assign tense at the sentence level: A cross linguistic study*, PhD dissertation, University of Illinois at Urbana-Champaign.

Норис, Ортега (2002): John M. Norris, Lourdes Ortega, Effectiveness of L2 Instruction: A Research Synthesis and Quantitative Meta-analysis, *Language Learning*, 50(3), 417–528.

Робинзон (2001): Peter Robinson, Individual differences, cognitive abilities, aptitude complexes and learning conditions in second language acquisition, *Second Language Research*, 17 (4), 368–392.

Синглтон, Рајан (2004): David Singleton, Lisa Ryan, *Language Acquisition: the Age Factor*, Clevedon: Multilingual Matters.

Спејда, Лажтбаун (1999): Nina Spada, Patsy Lightbown, Instruction, first language influence, and developmental readiness in second language acquisition, *The Modern Language Journal*, 83 (1), 1–22.

Танасијевић (2013): Slađana Tanasijević, *Gramatika engleskog jezika za osnovnu školu*, Beograd: Eduka.

Џејмс (2013): Carl James, *Errors in Language Learning and Use*, NY: Routledge.

Шварц, Шпраузе (1996): Bonnie Schwartz, Rex Sprouse, L2 cognitive states and the full transfer / full access model, *Second Language Research*, 12, 40–72.

http://www.coe.int/t/dg4/linguistic/cadre1_en.asp (Retrieved: 27th February, 2015).

Marijana M. Prodanović
Singidunum University
Faculty of Tourism and Hospitality Management
Belgrade

COMPLEX ACQUISITION OF THE ENGLISH PRESENT SIMPLE TENSE

Summary: This paper aims to examine the process of the English Present Simple Tense acquisition among EFL learners. As the phenomenon of the Present Simple Tense belongs to the scope of the grammar units considered to be (successfully) acquired at the early stages of the English language learning / acquisition, and the fact that little or insufficient attention is paid to it at the more advanced levels of the language learning / proficiency, this paper has tried to provide an answer to the question whether there is a constant need for the revision of the named grammatical unit, with its inherent characteristics, at all the levels in the process of the English language acquisition. On the corpora of data composed of language material written by students with a rather high level of the English language knowledge, the analysis of errors has been conducted, with regard to the Present Simple Tense usage. The analysis results have undoubtedly shown that the phenomenon of the Present Simple Tense does require a special treatment by both EFL teachers and students. Apart from shedding some light on the importance of the mentioned grammatical unit, this research has also provided an insight into the potential reasons which lead to the failure in the Present Simple Tense usage.

Keywords: second language acquisition, EFL learners, Present Simple Tense, error analysis.